

AHMET
İNSEL

RADİKAL

ahmet.insel@radikal.com.tr (mailto:ahmet.insel@radikal.com.tr)

Beğen 166

Facebook'ta Paylaş

Tweetle 86

8+1 2

Paylaşın

28/11/2014 A+ A-

Bugün AKP iktidarının bir hegemonya kurmuş olmasının arkasındaki etmenlerin arasında modern, laik, "ilerici" çevreden birçok insanın alt sınıflara, yoksullara bakış tarzı da önemli bir rol oynuyor.

Modern; laik, demokrat ama solda değil

Türkiye'de uygulanan laikliği ve modern yaşam tarzını savunmak, liberal iktisadi ve siyasal görüşlere sahip olmak ilerici olmak ya da solda olmak anlamına gelir mi? Laikliğin uygulama alanını daraltan, ataerkil geleneksel yaşam tarzını savunan, siyasal konularda otoriter, iktisadi konularda liberal görüşlere sahip olarak solda olunmayacağına şüphe yok. Ama bunun tersi solda var almak için yeterli değil.

Türkiye'de uzun yıllardır var olan ve bugün var gücüyle devam eden sol ve sağ yanlısımlarının önemli nedenlerinden birini bu sorun ele veriyor.

Bu soruna işaret etmek yeni bir şey değil. İdris Küçükömer'den beri çok tartışıldığını, artık aynı şeyleri tekrar etmenin ötesine pek geçilemeyen noktaya geldiğini söyleyebiliriz. Ne var ki bir sorun çok tartışıldığı ve tartışma artık kendini tekrar etmeye başladığı için çözülmüş sayılmaz. Bugün AKP iktidarının bir hegemonya kurmuş olmasının arkasındaki etmenlerin arasında modern, laik, "ilerici" çevreden birçok insanın alt sınıflara, yoksullara bakış tarzı da önemli bir rol oynuyor.

Bugün AKP'ye yoksullardan, işsizlerden gelen oy desteğinin, hükümetin bu kesimlere "ulufe" dağıtmasıyla açıklamayı yeterli sayan geniş bir AKP muhalifi modern ve "ilerici" çevre var. Radyoda, televizyonda bunu çeşitli vesilelerle dile getiriyorlar. AKP'nin bu kesimin "oyunu satın aldığı" vurguluyorlar. Bunu yaparken hem çok derin siyasal analiz

yapmış olduklarını zannediyorlar, hem de AKP'nin "oy avcılığı" seçmen nezdinde teşhir ettiklerini. Bunu sadece öğretim üyeleri, gazeteciler, sosyal medya katılımcıları yapmıyor. Örneğin sosyal-demokrat ana muhalefet partisinin sözcülerinden, milletvekillerinden, yerel yöneticilerinden bazıları da bu tür değerlendirmeleri dile getirebiliyor.

Söylediklerimi somutlaştırmak için, yakın tarihten bir örnek vereceğim. Taraf gazetesinde 24 Kasım'da yayımlanan söyleşide, Ersin Kalaycıoğlu Türkiye'nin ekonomik olarak parlak durumda olmamasına rağmen, AKP'nin iktidarının neden yıpranmadığını şöyle açıklamış: "İşsizlerin iki tepkisi var. Seçime katılmamak veya katılıp da AKP'ye oy vermek. Geniş bir kitleye (aileler, engelliler, yaşlılar, fakirler gibi) çeşitli sıfatlarla yardım yapıyor. Bir ara bu kitlenin 24 milyontuk bir kalabalık olduğu ifade ediliyordu. Bu insanlar ne kadar iş arasa, ya da başka bir hükümet gelse de iş bulma imkânlarının olmadığını düşünüyor ve 'Allah razı olsun' diyerek AKP'ye oy veriyorlar. Hükümet, rantla geçinen, evde oturan tembel bir sınıf yarattı. Toplum emeksiz, çabasıza para kazanıyor. Bu adamlara bir gün para verilirse işsizlik oranı bir anda iki katına çıkabilir."

Konuşmayı gazeteci doğru aktarmışsa, sosyal yardımların, "evde oturan, tembel bir sınıf yarattığı" iddiası yeni değil. Dünyada bunu söyleyen çok kişi var. Muhafazakar-liberal siyasal etiketi taşırlar. Sosyal yardımların işsizliği teşvik ettiğini iddia ederler. Ya da tembelliği teşvik ettiği için insanların iş bile aramadıklarını, bu nedenle işsizliğin düşük gözüktüğünü belirtirler. İşsizliğin esas kaynağının talep yetersizliği olduğunu iddia eden Keynesçi çözümlemeyi dikkate almazlar. Ama engellilerin, yaşlıların yardım aldıkları için evde tembel oturduklarını iddia eden kişiler Batı dünyasında ılımlı muhafazakar ve liberal olarak bile adlandırılmazlar. ABD'de aşırı liberal, yeni-muhafazakar Tea Party'nin uç kesimlerinden böyle sesler gelir ancak. Yaşlıların ve engellilerin ve elbette yoksul olanların rantla geçinen, tembel bir sınıf olduğunu iddia edenler, elbette modern, laik, kadın-erkek eşitliği savunucusu, aile içinde son derece liberal, siyasette otoriter kurumlara karşı olabilirler. Ama herhalde solda oldukları iddia edilemez.

Türkiye'de çok düşük bir emekli geliriyle yaşamaya çalışan bir yaşlı iseniz, engelli iseniz veya düşük gelirli ailenizde bir engelli varsa, işsiz veya çalışmanıza rağmen yoksul iseniz, böyle bir değerlendirme karşısında, AKP hükümetine yönelik diğer eleştirilere kulağınızı kapamaz mısınız? Bu lafı söyleyenlerin desteklediği parti iktidara gelse, yapılan yardımları keserler diye düşünmez misiniz? Ailesinde bir engelli olan, birkaç çocuklu, düşük gelirli bir seçmen olsanız, bu değerlendirmeleri dile getirenlerin işaret ettiği partiye oy verir misiniz?

AKP iktidarının oy gücünü korumasında bugün sosyal yardımlardan yararlanan yoksullara, engellilere, yaşlılara, ailelere yönelik bu tahkir edici tavrın da önemli bir payı yok mudur? Bu tavır tahkir edicidir, çünkü bu kişilerin "oylarını bir paket makarnaya sattığını" ima etmektedir. Başka ortamlarda bunu ima etmeyen, açıkça söyleyenler bol miktarda var:

CHP, 2011 seçimlerinde aile sigortası önerisinde bulunmuştu. Sosyal yardımların daha da artmasını ve yaygınlaşmasını öneriyordu. Bütün yardımların bir havuzda toplanması ve nakdi yardıma dönüştürülmesine dayanıyordu bu öneri. Sosyal yardım hakkının nesnel kriterlerle tanımlanmasına dayanıyordu. Ama bu demek değil ki bugün 10 milyon olduğu tahmin edilen Yeşil Kart sahiplerinin büyük çoğunluğu sadece yerel AKP yöneticilerinin lütfuyla hak sahibi oluyorlar. Alternatif bir sosyal demokrat hükümet 'yeşil kartı' kaldıracak mı? Kapsama alanını daraltacak mı?

Aynı yardımı ihtiyaç sahiplerinden çok, onu tedarik eden şirketlere rant kapısı açtığı, yandaşlara sermaye birikimi sağladığı iddiası elbette doğrudur. Ama bundan aynı yardımı alan mı sorumludur?

Sosyal koruma harcamalarının sivil toplum tarafından izlenmesi ve bu konuda etkin bir farkındalık yaratma amacıyla hareket eden Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi 2012'de "Sosyal Koruma Harcamalarını İzleme Kılavuzu" yayınlamıştı. Nurhan Yentürk'ün yönetiminde yürütülen bu çalışmanın bir başka ayağı olan "Kamu Harcamalarını İzleme Kılavuzu" Eylül 2014'de yayımlandı. Zannediyorum, "sosyal yardım alıp, tembel tembel evde oturup, AKP'ye oy veriyorlar" diyen modernlerin bu çalışmaları dikkatle okumasında yarar var.

Türkiye'de sosyal yardımların ulusal gelir içindeki payı tüm AB ülkelerinden daha düşüktür. 2013 yılında sosyal koruma harcamalarının ulusal gelire oranı Türkiye'de %14, OECD ortalaması %28. Sosyal koruma harcamaları içinde yoksullar için yapılan harcamaların GSYH'ya oranı ise sadece %1,1 (yüzde bir yanlış okumadınız!). Buna yoksullara yönelik sağlık harcamalarını ekleyince oran %1,6'ya yükseliyor. Kişi başına düşen sağlık harcamalarında artış olmasına rağmen, Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre sondan 7. sıradayız.

Geçmişte "evde tembel tembel oturan yaşlılara, engellilere, işsizlere", çocuklara yönelik harcamaların, gençliğe yönelik harcamaların daha da yetersiz olduğu bir ülkede, bu harcamalar son on yılda önemli bir artış gösterdi. Hala son derece yetersizler. Sosyal-demokrat olmak, solda olmak, ilerici olmak, ne dersiniz deyin, bu harcamalardan yararlananları parmağıyla göstermek, onları oy satmakla suçlayıp, tahkir etmek mi demektir? Yoksa bu harcamaların yetersiz olduğunu, yerel yöneticilerin takdirine bırakılmayan bir hak olarak tanımlanmaları gerektiğini, nakdi olarak yapılmasını söyleyerek, engelli, yaşlı, yoksul olanlara daha da fazla sosyal yardım yapma vaadinde mi bulunmalıdır? Bunun kaynaklarını mı tartışmaya açmalıdır yoksa bunlardan haksız yere yararlanan marjinal bir kesimi diline dolayarak, sosyal yardım alan bütün kitleyi kendine düşman mı etmelidir? Eğer sosyal yardım tembel bir sınıf yaratıyorsa, bu yardımı AKP'li belediye başkanları yerine devlet memurunun vermesi daha mı az tembellik yaratacaktır?

Türkiye'de eşitsizlik azalmıyor ama mutlak yoksulluk oranlarında ciddi bir azalma var. Bunun devletin istatistik kurumunun sahte veri üretmeyle alakası yok. Birincisi, 2002'den bu yana yıllık kişi başına gelir üç misli artmadı elbette ama toplamda %70 civarında arttı. Alt gelir gruplarının geliri de arttı. İkinci neden, yoksullara yönelik olarak son derece yetersiz de olsa, sosyal harcamaların artışı. Bunu inkar etmek, başını kuma gömmek demektir. Sosyal yardımla oy arasında ilişki kurmak değil ama sosyal yardımların tembeller sınıfı yarattığını iddia etmek, bu iddianın sahibinin hangi sınıfın üyesi olduğunu gösterdiği gibi, modern kılıklı bir muhafazakar-liberal olduğunu ele verir.

Ben AKP'li olsam, bu tür "eleştiriler" karşısında sadece ellerimi ovuştururdum.